

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szexuális bűncselekmények gyermekkorú áldozatai

Szerző:

dr. Juhász Gabriella

Témavezető:

Dr. Tamási Erzsébet

tudományos főmunkatárs

Budapest

2017

I. Bevezetés

Dolgozatom témája a szexuális bűncselekmények gyermekkorú áldozatai. A téma kiválasztását az ihlette, hogy felgyorsult világunkban egyik legfontosabb és talán leginkább előtérbe került örömforrás, vagy akár úgy is fogalmazhatunk, hogy szórakozási lehetőség - sajnos - a szexualitás lett. Amíg a szexualitás valóban az öröm, boldogság és a szó jó értelmében vett szórakozási lehetőséget jelenti, addig ezen témával nem is kellene különösebben foglalkozni, hiszen ez mindenkinek a magánéletének a részét képezi, ami véleményem szerint nem érdemel nyilvánosságot. Azonban ha a szexualitásban megjelenik az erőszak, akkor igenis kiemelt figyelmet érdemel.

Tényként rögzíthető, hogy a szexualitásban megjelenő agressziót régóta és mondhatni egységesen szankcionálták a jogalkotók, olyannyira régóta, hogy Szent László királyunk dekrétomainak első könyvében az erőszakot az emberöléssel azonos megítélés alá vonta és elkövetőjét halállal fenyegette: „Valaki hajadon leányon vagy asszonyon, egyik faluból a másikba menő útjában erőszakot teszen, úgy bánja meg, mintha embert ölt volna.”¹ Ebből is látszik, hogy a szexuális erőszak valamennyi korban és társadalomban jelen volt és van.

A téma fontosságát jelzi, hogy a közgondolkodás is az emberölés után a szexuális bűncselekményt tekinti a legsúlyosabb bűncselekménynek. A helyzet pedig csak súlyosbodik, ha ezt az egyébként is megrázkódtatással járó deliktumot gyermekek sérelmére követik el.

Elmondható, hogy valamennyi áldozat megérdemli a különleges elbánást azon okból kifolyólag amin keresztül ment, azonban vannak sérülékenyebb csoportok az áldozatokon belül - mint a gyermekek

---

¹ Szent László király dekrétomainak első könyve 32. fejezet Hajadon leányon vagy asszonyon való erőszakról, mek.oszk.hu

és a szexuális bűncselekmények áldozatai - akik kiemeltebb figyelmet érdemelnek és eme tanulmányban én is ezen sérülékeny csoportra helyezem a hangsúlyt.

Dolgozatomban szeretném bemutatni a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények áldozatainak helyzetét, a gyermekkorú áldozatokra koncentrálva.

Elsőként a szexuális bűncselekmények jogi szabályozásáról - ezen belül a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak törvényi tényállásáról - valamint az áldozatok jogainak jogi hátteréről szeretnék egy általános képet bemutatni. Ezt követően a nemi deliktumok gyermekkorú áldozatokra gyakorolt hatásáról szeretnék beszélni, ezen a témakörön belül először a szexuális erőszakot általánosságban mutatom be, kitérve néhány tévhitre, ami a köztudatban él ezekkel a bűncselekményekkel kapcsolatban és ezután térek át a gyermekkorú áldozatokra és gyakorlati példákon keresztül is bemutatom, hogy milyen tortúrákon megy át egy szexuális erőszakot átélt gyermek. Végül, de nem utolsó sorban a gyermekbarát igazságszolgáltatásról ejtenék pár szót és itt is megtörtént eseten keresztül ábrázolom, hogy a gyakorlatban, hogyan valósul meg a gyermekbarát igazságszolgáltatás.

Bevezetésemet egy idézettel zárnám, ami a dolgozat témájához, de a mai világunkra is nagyon jellemző:

“Az emberiséget a szeretet törvénye uralja. Ha az erőszak, azaz a gyűlölet uralkodna már rég kihaltunk volna. És mégis, a tragédiája a dolognak, hogy az úgynevezett civilizált emberek, és nemzetek úgy viselkednek, mintha a társadalom alapja az erőszak lenne.” (Mahatma Gandhi)

II. Jogi áttekintés

E fejezetben a nemi deliktumok hazai szabályozásáról szeretnék egy rövid áttekintést adni, kettő - a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban új Btk.), az abban található - törvényi tényállásra koncentrálva, nevezetesen a szexuális kényszerítésre és szexuális erőszakra. Azért

választottam e két törvényi tényállást, mert talán az erőszakos nemi bűncselekmények körében e két bűncselekmény fordul elő a leggyakrabban.

A jogi szabályozást illetően az leszögezhető, hogy a jogalkotók valamennyi korban és társadalomban szankcionálták, illetve szankcionálják a nemi bűncselekményeket, kifejezve ez által e terület fontosságát, valamint azt, hogy szexuális bűncselekmények mindig is voltak és lesznek is a büntetőjogban, hiszen súlyos deliktumról van szó. Ahogyan bevezetőmben már írtam, Szent László királyunk az emberöléssel azonos módon szankcionálta a szexuális erőszakot, aki egyébként elsőként szabályozta írásos formában ezt a bűncselekményt. Ezt követően II. Lajos király 1522. évi XXXVI. törvénycikkében ismét megerősítette, hogy aki nőknél erőszakot követ el, arra halálos büntetés vár. Mária Terézia büntető törvénykönyve, a Constitutio Criminalis Theresiana is a legsúlyosabb deliktumok közé sorolta a szexuális erőszakot. Az 1827. évi Büntető Törvénykönyv Javaslat a nemi erőszak minősített esetében, vagyis ha a passzív alany nő meghalt a bűncselekmény következtében, akkor azt a legsúlyosabb büntetéssel - halálbüntetéssel - fenyegette. Az első magyar nyelvű kodifikált büntető törvénykönyvünk az 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről, vagy ahogyan mindenki ismeri -alkotója után - a Csemegi-kódex, annak XIV. fejezete rendelkezett a szemérem elleni büntettekről és vétségekről, amely fejezeten belül első tényállásként az erőszakos nemi közösülést határozta meg, amely így szólt:

232. § Erőszakos nemi közösülés büntetést követi el, és tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő:

1. aki valamely nőszemélyt erőszakkal, vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön;
2. aki valamely nőszemélynek öntudatlan, - vagy akarata nyilvánítására, vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön; akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem.²

---

² 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről, 1000ev.hu

Ez a büntető törvénykönyv deklarálta először a szemérem elleni erőszak fogalmát, e szerint: 233. § A szemérem elleni erőszak büntettét követi el, és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő: aki valamely nőszemélyen erőszakkal, vagy fenyegetéssel, - vagy a nőszemélynek a 232. § 2. pontjában meghatározott állapotában, házasságon kívül fajtalanságot követ el, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítású büntetést nem képez.³

Ezen két törvényi tényállás ismertetését azért emeltem ki, mert a ma hatályos büntető törvénykönyvünkön a Csemegi-kódex szemérem elleni büntett szabályozásának nyomai lelhetők fel, hiszen már a Csemegi-kódex is - ahogyan hatályos büntető törvénykönyvünk - rendelkezett az öntudatlan, akaratnyilvánításra képtelen állapotról.

A Csemegi-kódexet az 1961. évi V. törvény váltotta fel, amelynek XV. fejezete tartalmazta a család, ifjúság, és nemi erkölcs elleni büntetteket. Ezt követte az 1978. évi IV. törvény, amely a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények címszó alatt szabályozta a szexuális deliktumokat.

A jogalkotó ezen bűncselekmények súlyosságának kiemelkedő szerepét kívánta hangsúlyozni azon szándékával, amikor kibővítette az el nem évülő bűncselekmény körét a Btk. 26. § (3) bekezdés c) pontjával, amely rendelkezés 2014. december hó 21. napjától hatályos és e szerint: „Nem évül el a büntethetősége a XIX. Fejezetben meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.”⁴ Tekintettel arra, hogy, jelen dolgozatnak nem az erőszakos nemi bűncselekmények törvényi tényállásának történeti alakulása a központi témája- az előzőekben ismertetett jogtörténeti kitekintést azért tartottam fontosnak megemlíteni, hogy ezáltal érzékeltessem ezen bűncselekmények kiemelkedő jelentőségét - így a régi Btk.-val való

---

³ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről, 1000ev.hu

⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 26. §(3) bekezdés c) pont

összehasonlítást csak főbb vonalaiban érintem. Elsősorban azt a fontos újítást emelném ki, hogy az új Btk. megalkotta a szexuális cselekményt, mint egységes átfogó fogalmat, ugyanis a magyar büntetőjogi szabályozás 1878 és 2012 között a közösülés és fajtalanság fogalompárosának talaján állt.⁵ Az új Btk. 459. § (1) bekezdés 27. pontja definiálja a szexuális cselekményt: „a közösülés és minden súlyosan szeméremérsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.”⁶ Ez a fogalmi változás azért is bír jelentőséggel, mert azáltal, hogy a jogalkotó az *alkalmas* szót beemelte a fogalommeghatározásba, lehetővé tette, hogy olyan cselekmények is a vonatkozó tényállások keretébe legyenek vonhatók, amelyek korábban nem voltak az erőszakos nemi cselekmények körében értékelhetők. Az új Btk. XIX. fejezete tartalmazza a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket. Ezek az alábbiak:

- szexuális kényszerítés
- szexuális erőszak
- szexuális visszaélés
- vérfertőzés
- prostitúció elősegítése
- kitarottság
- gyermekprostitúció kihasználása
- gyermekpornográfia
- szeméremérsértés

Ahogy fentebb már említettem dolgozatomban csak a szexuális kényszerítésre és a szexuális erőszakra térek ki.

---

⁵ Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez.
<http://ujbtk.hu/szomora-zsolt-megjegyzesek-az-uj-bunteto-torvenykonyv-nemi-buncselekmenyekrol-szolo-xix-fejezetehez/>

⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) bekezdés 27. pont

2. A szexuális kényszerítés

A szexuális kényszerítés előzmény nélküli büntetőjogunkban, az új Btk. 196. §-a szabályozza, ennek értelmében:

(1) Aki mást szexuális cselekményre vagy annak eltérésére kényszerít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a szexuális kényszerítést

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve

követi el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a szexuális kényszerítést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.⁷

A bűncselekmény jogi tárgya a szexuális önrendelkezés, amely ugyan nem szerepel az alapjogok katalógusában, de egy fontos alapjog - az emberi méltóság - részét képezi. A szexuális szabadság három elemből tevődik össze: 1. a nemi identitás szabadsága 2. az ennek megfelelő nemi élet gyakorlása 3. és a szexuális kapcsolatok szituációs elemei. Bármelyik elem sérelme a jogtárgy sérelmével jár.⁸

A bűncselekmény passzív alanya bárki lehet, nemtől, testi állapottól és fejlettségtől függetlenül, azonban az életkornak és az akaratnyilvánítási képességnek jelentősége van. Nem lehet a bűncselekmény alanya a 12. életévét be nem töltött személy, az ő sérelmére elkövetett szexuális

---

⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 196. § (1)-(3) bekezdés

⁸ Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

kényszerítés szexuális erőszakként minősül (új Btk. 197. § (2) bekezdés), továbbá nem lehet alanya akaratnyilvánításra képtelen személy sem mert az az új Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerint minősül.

Az elkövetési magatartás kettő elemből tevődik össze: a kényszerítés, mint eszközcselekmény és a szexuális cselekmény, mint célcselekmény. A kényszerítés lényege, hogy a passzív alanyak nem áll szándékában a szexuális cselekmény, nem egyezik bele, de az elkövető saját akaratát érvényesíti.⁹ A jogalkotó nem határozta meg az elkövetési módot. A szexuális erőszak tényállásának összevetéséből a contrario az a következtetés vonható le, hogy az implicit elkövetési mód a fenyegetés, amely nem irányulhat az élet vagy testi épség ellen, vagy ha erre is irányul nem lehet közvetlen.

Fontos kérdés, hogy mi alapján határozható el a szexuális kényszerítés a szexuális erőszaktól, amire az a válasz, hogy az elkövetési mód alapján: erőszak, illetve élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés esetén szexuális erőszak megállapításának van helye.

Ezen tényállás rövid bemutatása után áttérnék a szexuális erőszakra.

2.1. Szexuális erőszak

Ez a deliktum az erőszakos közönség és a szemérem elleni erőszak 1978. évi IV. törvény 197 -198. §-ainak az összeolvadásából alakult ki és ebből született meg az új Btk. 197. §-a, amelynek alapján: (1) Szexuális erőszakot követ el, és büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki

a) a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el,

---

⁹ Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

(2) Szexuális erőszakot követ el az is, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,

b) az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el, vagy

c) azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el.

(4) Öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő,

a) aki az (1) bekezdés a) pontjában vagy a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el, vagy

b) ha a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés b) vagy c) pontja szerint is minősül.

(5) Aki szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, büntetés miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jogi tárgya ennek a bűncselekménynek is - ahogyan a szexuális kényszerítésnek is - a szexuális önrendelkezés, valamint az ifjúság egészséges nemi fejlődése ha fiatalkorú sérelmére követik el.

A bűncselekménynek három alapesete van, amelyek az alábbiak:

1. a szoros értelemben vett szexuális erőszak (197. § (1) bekezdés a) pont)
2. a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak (197. § (1) bekezdés b) pont)

3. a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak (Btk. 197. § (2) bekezdés)¹⁰

A szoros értelemben vett szexuális erőszak voltaképpen a szexuális kényszerítés minősített esete és akkor beszélünk szexuális erőszakról, ha a szexuális kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, ezen kvalifikált fenyegetés hiányában a szexuális kényszerítés törvényi tényállása valósul meg. Mindkettő elkövetési módnál elegendő a vis compulsiva (akaratot hajlító erőszak vagy fenyegetés).

A második alapeset speciális alanyt kíván meg, így az csak védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére követhető el, ezen állapot felhasználásával. Akkor valósul meg felhasználással a bűncselekmény, ha a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának hiánya nélkül a szexuális cselekmény nem valósult volna meg. Abban az esetben azonban, ha az elkövető erőszak vagy kvalifikált fenyegetéssel juttatja a sértettet akár védekezésre képtelen, akár akaratnyilvánításra képtelen állapotba, akkor a 197. § (1) bekezdése szerint felel.

A védekezésre képtelen állapot alatt fizikai értelemben vett védekezésre képtelenséget értünk, míg az akaratnyilvánítási képtelenség azt jelenti, hogy pszichikailag képtelen a passzív alany védekezni.

Végül a harmadik alapeset szintén speciális alanyt feltételez, konkrétan a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt. Az 1978. évi Btk. - hoz képest annyi változás történt, hogy megszűnt a tizenkét év alatti gyermeket védekezésre képtelennek minősítő megdönthetetlen vélelem és a 197. § (2) bekezdés kizárólag a gyermek életkori sajátosságára épül és az új Btk. megemelte a büntetési tételt is. Fontos kiemelni ezen tényállásnál azt az esetet, ha a tizenkét év alatti személy esetleg önként beleegyezett a nemi aktusba, ne talán tán azt maga kezdeményezte, ugyanis a gyermek beleegyezése jogilag irreleváns a bűncselekmény megállapításánál, hiszen ha valaki tizenkét év alatti gyermekkel

---

¹⁰ Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

végez vagy végeztet szexuális cselekményt az már önmagában megvalósítja a bűncselekményt és a tényállási elem megvalósulásához kényszerítés vagy a gyermek állapotának felhasználása sem szükséges.

A Btk. 196. (1) bekezdése, valamint a 197. § (1) bekezdésének a) pontja kizárólag magánindítványra büntetendő. A jogalkotó szándéka ezzel a rendelkezéssel a sértett kímélete volt.

A 37/2002 (IX.4) AB határozat indokolása alapján az erőszakos szexuális cselekmények büntethetőségének magánindítványhoz kötése a sértett magánszférájának védelmét szolgálja. A törvényhozó kompetenciája annak eldöntése, hogy a szexuális bűncselekmények elkövetőinek feltétlen megbüntetését, avagy a sértettek kíméletét tartja-e fontosabb érdekeknek. A törvényhozónak kell eldöntenie, hogy mely bűncselekmények esetében állapít meg büntető anyagi jogi kivételeket a legalitás büntetőjogi alapelve alól, és amennyiben a szexuális bűncselekmények körében - a sértett kíméletére tekintettel - indokoltnak tartja ilyen kivétel megállapítását, akkor az mely esetekre érvényes.

A jogalkotó tehát a közérdek (a bűncselekmények üldözésének állami kötelezettsége) és a magánérdek (a sértett kímélete vagy a sértett magánszférájának tiszteletben tartása) egymáshoz viszonyított fontossága alapján dönt. Foglalhat állást úgy, hogy bizonyos bűncselekmények meghatározott eseteiben a magánérdek megelőzi a közérdeket, s ezért a büntethetőséget a magánindítványtól teszi függővé, de akként is dönthet, hogy a klasszikus értelemben felfogott legalitás elve kap elsőbbséget.¹¹

---

¹¹ 37/2002 (IX.4) AB határozat indokolás III. 2.2. (2) bekezdés

2.2. Az áldozatok jogai

Mielőtt rátérnék, hogy a jogszabályok milyen keretek között foglalkoznak az áldozatok-sértettek jogaival, először is fontosnak tartom az áldozat fogalmát tisztázni, erre a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény adja meg a választ, mégpedig annak 1. § (1) bekezdése, amelynek értelmében: „áldozat a Magyarország területén elkövetett bűncselekmény és a Magyarország területén elkövetett tulajdon elleni szabálysértés természetes személy sértettje, valamint az a természetes személy, aki a Magyarország területén elkövetett bűncselekmény vagy a Magyarország területén elkövetett tulajdon elleni szabálysértés közvetlen következményeként hátrányt, így különösen testi vagy lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, illetve vagyoni kárt szenvedett el.”¹² Az uniós jog is kiemelten foglalkozik az áldozatok jogaival, az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU Irányelve (2012. október 25.) is meghatározza az áldozat fogalmát és véleményem szerint ezen egyszerű és tömör megfogalmazás tükrözi a leghűebben, hogy mit is takar magában ez a fogalom. Az irányelv szerint áldozat: „olyan természetes személy, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett - ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt, valamint a közvetlenül bűncselekmény következtében életét veszített személy családtagjai, akik e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedtek.”¹³

Amennyiben egy áldozat úgy dönt, hogy az igazságszolgáltatás útján felelősségre kívánja vonni az ellene elkövetett bűncselekmény tettesét, úgy akkor ő a büntetőeljárásban elfoglalt pozíciója alapján lehet sértett, magánindítványt előterjesztő vagy polgári jogi igényt érvényesítő (magánfél). A sértett büntetőeljárásban megillető jogairól a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

---

¹² 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről, 1. § (1) bekezdés

¹³ Európai Parlament és a Tanács 2012/29/Eu Irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimum szabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról 2.cikk (1) bekezdés a) pont

(továbbiakban Be.) 51. § (2) bekezdése rendelkezik, amely kimondja, hogy a sértett jogosult arra, hogy

a) ha e törvény másképp nem rendelkezik - az eljárási cselekményeknél jelen legyen, az eljárás őt érintő irataiba betekintszen,

b) az eljárás bármely szakaszában indítványokat és észrevételeket tegyen,

c) a büntetőeljárás jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyésztől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,

d) e törvényben meghatározott esetekben jogorvoslattal éljen.¹⁴

A sértett jogainak előmozdítása érdekében jogi képviselőt is igénybe vehet, illetve érdekében segítők is közreműködhetnek (Be. 59.§), így például a sértett érdekében eljáró ügyvéd tanúkénti kihallgatásánál jelen lehet és a jogairól felvilágosítást adhat.

Nagyon sok esetben a bűncselekmény jellegéből adódóan - legfőképpen a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél - a büntetőeljárás során a sértett fél újra találkozni fog az elkövetővel és ebből kifolyólag traumatikus élményeit ismét fel kell idéznie, aminek következtében saját lelkivilágát teszi ki egy újabb megrázkódtatásnak. Ha pedig az igazságszolgáltatás oldaláról közelítjük meg ezt a problémát, akkor felmerülhet, hogy a sértett félelmében, esetleg zavarában nem tud kellő pontossággal, részletességgel visszaemlékezni a történetekre, vagy éppen nem meri elmondani azt, nehezítve ezáltal a bizonyítást. Ezen helyzet elkerülését szolgálhatja a Be. 85. § (5) bekezdésében foglalt lehetőség, az írásbeli tanúvallomás útja.

A sértettek megóvására szolgál a Be. tanú védelme című fejezete, ahol lehetőség van zárt adatkezelésre, különösen védett tanúvá nyilvánításra, személyi védelemre és tanúvédelmi programban való részvételre.

---

¹⁴1998. évi XIX. törvény a Büntetőeljárásról 51. § (2) bekezdés

Általánosságban elmondható, hogy a bizonyítási eljárást a sértett kíméletével kell lefolytatni, így például a szembesítést mellőzni kell, ha ezt a sértett tanú védelme szükségessé teszi, a tizennegyedik életévét be nem töltött személy szembesítésére pedig csak akkor kerülhet sor, ha ez nem kelt félelmet a kiskorúban. (Be. 124. § (2)-(3) bekezdés) Amennyiben a technikai feltételek adottak a sértett-tanút zártcélú távközlő hálózat útján is ki lehet hallgatni, amely számára nyilvánvalóan kevesebb stresszel jár és így elkerülhető a sértett és a vádlott találkozása.

A Be. lehetőséget nyújt arra, hogy a sértett indítványára a bíróság a nyilvánosságot a tárgyalásról kizárja, és zárt tárgyalást tartson, ami az eljárásban résztvevő kiskorúak védelmét szolgálja, valamint egy szexuális erőszak áldozatának -akit amúgy is gyötör a szégyenérzet, holott persze nem kellene- is megfelelőbb az a tudat, hogy nem vehet részt akárki a tárgyalásán.

Utolsóként említem -ahogyan egy bírósági eljárás is zárul - a sértett azon jogát, hogy az ügydöntő határozatot vele is közölni kell. Végül kihangsúlyoznám még egyszer azon fontos elvet miszerint a büntetőeljárásban tekintettel kell lenni arra, hogy az áldozat milyen súlyos traumán, megrázkódtatáson esett át, ezért nagyon fontos az igazságszolgáltatásban résztvevő szakemberek megfelelő felkészültsége, empátiája. Az eljárás során végig szem előtt kell tartani az áldozatok emberi méltósághoz való jogát és azt az üzenetet kell közvetíteni az áldozat felé, hogy semmiképpen sem ő a felelős a vele törtétekért, ez még természetesen nem ütközik a függetlenség, pártatlanság elvébe. A szexuális erőszak áldozatainak jogainak érvényesülése pedig még inkább kiemeltebb figyelmet és bánásmódot igényel, ezt tükrözi az EU 2012/29-es irányelvének 23. cikke is, amely a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok jogairól szól, amellyel büntetőeljárás törvényünk is összhangban áll, hiszen az EU irányelv is legfőképpen az áldozatok eljárásban való kíméletet helyezi középpontban, így többek között rendelkezik a zárt tárgyalás lehetőségéről, az áldozat és elkövető találkozásának elkerülésének a lehetőségéről, valamint arról is, hogy a nyomozás során az áldozat kihallgatását az e célra rendszeresített helyiségben történjen, megfelelően kiképzett szakemberekkel és a szexuális erőszakon átesett áldozatoknál kihangsúlyozza, hogy amennyiben az áldozat úgy kívánja, akkor a kihallgatását azonos nemű személy végezze.

Ahogy már fentebb említettem az Európa Unió jogalkotása is kiemelt figyelmet fordít az áldozatok jogaira, amely számos dokumentumban ölt testet, a teljesség igénye nélkül ezek közül a legfontosabbak: a Nyilatkozat a bűncselekmény és a hatalommal való visszaélés áldozatainak nyújtandó igazságtétel alapvető elveiről, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 27. számú ajánlása a bűncselekmények áldozatainak kártalanításáról, Európai egyezmény az erőszakos bűncselekmények áldozatainak kártalanításáról, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 11. számú ajánlása az áldozatok büntetőjogi és büntetőeljárás-jogi helyzetéről, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 21. számú ajánlása az áldozatoknak nyújtandó segítségről és az áldozattá válás megelőzéséről, valamint az Áldozatok Chartája. Azért tartottam fontosnak ezeket megemlíteni, hogy érzékeltessem, hogy milyen jelentőségteljes feladat az áldozatokkal való foglalkozás.

III.A szexuális erőszak gyermekkorú áldozatokra gyakorolt hatása

Az erőszak elszენvedése minden ember számára traumatikus élmény, azonban a szexuális erőszakot nagyrészt férfiak követik el nők, fiatal lányok ellen, amely még mindig a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségeket demonstrálja. A fiatalok ellen elkövetett szexuális erőszakra sajnos az mondható el, hogy igen gyakori jelenség és az is kijelenthető, hogy a szexuális bűncselekmények elkövetői általában nem idegenek az áldozatok számára, jellemzően ismerős, családtag, rokon, vagy épp az áldozat párja. Azonban a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeknek a látencia is jellegzetessége, amely az áldozatokat ért megrázkódtatással, félelemérzéssel, szégyenérzettel magyarázható. A saját munkahelyemen - az Egri Járásbíróságon - három évre visszamenőleg készítettem statisztikát, a tekintetben, hogy hány eljárás indult e témakörben, amelynek eredménye a következő: 2014. évben öt, 2015. évben hét és 2016. évben szintén hét eljárás indult. A terheltek - kettő kivételtől eltekintve - mind férfiak voltak. Az Országos Rendőr-főkapitányság által 2015. januártól októberig mért statisztikai adatok alapján a nők elleni szexuális erőszak bűncselekményeinek száma 234 volt, míg a szexuális kényszerítésé 63. E számok első ránézésre azt mutatják, hogy nem túl nagy az effajta bűncselekmények elszaporodottsága, azonban

ez korántsem igaz, hiszen az előbb említett látencia problémája miatt számos eset nem kerül a hatóság elé.

„Ne tégy úgy mintha emberi lény lennél.” A fotón szereplő nő nemi erőszak áldozata. A leírt szavak pedig azok, amelyeket támadója mondott neki, miközben megerőszakolta őt. (<http://eletmod.transindex.ro/?cikk=20779>)

„Tizenhét éves koromban, akaratom ellenére történt meg az első szexuális aktusom. Életem legszörnyűbb perceit okozta az a vadidegen férfi, aki megerőszakolt. Ám ez akkor még nem tudatosult

bennem. Bár az eset után két évig tartottam a férfiakkal való érintkezéstől, és azóta is rémálmok gyötörnek, ezt nem hoztam összefüggésbe a történetekkel, hiszen jó mélyre elástam magamban a traumámat. Az első páromnak több mint két évet kellett várnia az igazi szexuális együttlétünkre. Akkor még fogalmam sem volt, hogy miért, de óztkodtam a gondolatától is annak, hogy valaki belém hatoljon. Szép lassan azonban előjöttek az emlékképek. Amikor két évvel a történetek után világossá vált számomra, hogy korábban milyen szörnyűségen kellett keresztülmennem, nagyon kiborultam. Undorodtam magamtól, és nem akartam létezni többé.” Se a párja, se a barátai, de még a szülei sem sejtettek semmit az esetről. Csupán annyit vettek észre, hogy a lány befordult, és hirtelen megkomolyodott.¹⁵

Ez az idézet egy szexuális erőszak áldozatától származik és azért tartottam fontosnak beleszólni a dolgozatomban, mert ebből a pár sorból mindenki számára könnyen megérthető, hogy milyen tortúrán megy keresztül egy ilyen borzasztó bűncselekményt megélt áldozat és milyen következményei vannak az elkövetkező életére nézve is.

3. Tévhitek

Nagyon lényegesnek tartom, hogy egy pár mondat erejéig ejtsek szót a szexuális erőszakkal kapcsolatban a köztudatban fennálló tévhitekről és egyben el is oszlatom ezen téves feltevéseket. Azért lényeges tisztázni ezeket a helytelen feltételezéseket, mert többek között ez is szerepet játszik abban, hogy sokszor az áldozat nem mer segítséghez folyamodni, fél, hogy nem fognak neki hinni és, hogy a társadalom meg fogja őt bélyegezni.

Az első ilyen tévhit az, hogy sokan azt feltételezik, hogy a szexuális erőszakot hirtelen felindulásból egy teljesen ismeretlen személy követi el, egy kihalt, sötét helyen. A média is azt közvetíti a társadalom felé, hogy szexuális erőszak legfőképpen kamaszlányok ellen történik egy átmulatott

---

¹⁵ www.nlcafe.hu.

éjszaka után, amikor az ismeretlen elkövető kifigyeli, megvárja és megerőszakolja áldozatát. Ezzel ellentétben a valóság az, hogy nagyrészt az áldozat által ismert személy, ismert helyen követi el ezt a cselekményt. A következő ilyen tévhit az, hogy az elkövetők azért követnek el szexuális erőszakot, mert szexuálisan kielégületlenek és hajtja őket a szexuális vágy. Az igazság az, hogy a nemi erőszak nem magáról a szexről, mint örömforrásról szól, nem a szexuális kielégületlenség a fő mozgatórugója, hanem az áldozat feletti uralkodásvágy, holott senkinek sincs joga ahhoz, hogy más ember testét, annak akarata ellenére hatalomvágyának kielégítése céljából felhasználja. Talán az egyik „legérdekesebb” tévhit, hogy sokan úgy gondolják, hogy házasságon belül nem beszélhetünk szexuális erőszakról, pedig igen is létezik, és úgy nevezik, hogy párkapcsolati erőszak. Attól, hogy valaki megházasodott az nem azt jelenti, hogy a másik fél innentől fogva azt tehet vele amit akar, az emberek szexuális önrendelkezési joga nem vész el azáltal, hogy megházasodott, ezt támasztja alá az is, hogy a házasságon belüli erőszakot 1997 óta a törvény büntetni rendelte. Végül az egyik legfontosabb téves feltevés, amit el kell oszlatni, hogy nem szabad azt gondolni, hogy az áldozat viselkedése, magatartása vezetett a szexuális erőszak kialakulásához, ez ugyanis egyedül az elkövető felelőssége és véletlenül sem szabad azt éreztetni az áldozattal, hogy részben ő is felelős az elkövető által elkövetett bűncselekményért.¹⁶

3.1. Gyermekkorú áldozatok

A szexuális erőszak áldozata -a megerőszakolt nő, a megrontott, abúzust elszenvedett gyerek - a bűncselekmények sértettjeinek legmegalázottabb, legkiszolgáltatottabb csoportjába tartozik. Legtöbbjüket súlyos, egész életükre kiható lelki megrázkódtatás, pszichés trauma éri.¹⁷

Minden trauma hatással van egy fejlődésben lévő, kialakulatlan személyiséggel rendelkező gyermekekre, azonban ha szexuális traumáról van szó, akkor ez különösképpen elmondható.

---

¹⁶ mek.oszk.hu Szexuális erőszak, információk áldozatoknak, túlélőknek és segítőknek, KERET KOALÍCIÓ a szexuális erőszak ellen, összeállította: Horváth Éva

¹⁷ Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, Phd. értekezés, 44. oldal, Miskolc, 2001.

„Szexuális abúzus esetén a pszichés sérülés magja a traumatikus szexualizáció, a stigmatizáció, az árulás, és a tehetetlenség élménye.”¹⁸ A stigmatizáció a negatív élmény összekapcsolódását jelenti az áldozat személyével. A tehetetlenség a gyermek testének akarata ellenére történő felhasználását, valamint azt jelenti, hogy az általa átélt traumának az elmesélését hitetlenséggel fogadják. Ez később depresszió kialakulásához vezethet. Az árulás pedig azt jelenti, hogy a gyermek elárulva érzi magát azáltal, hogy akiben eddig ő megbízott és szeretett az okozta ezt a fájdalmat számára, ugyanis az a jellemző, hogy a legtöbb szexuális abúzus családon belül történik. Az Országos Kriminológia Intézet által végzett felmérés - amelyben öt megye bíróságainak szexuális erőszak büntetőjében 2015-ben hozott jogerős ítéleteit vizsgálták - eredményeként azt állapították meg, hogy a szexuális erőszak áldozatai 70 %-ban fiatalok és ezen belül is a leginkább érintett korosztály a 7-13 évesek. (www.hvg.hu)

A gyermekkorban elszenvedett szexuális bántalmazás azért is kiemelkedően traumatikus, mert a gyermekek esetében még nem beszélhetünk személyiségről, hiszen éppen ez az az időszak, ami alatt a személyiségük kialakulóban, fejlődőben van, és egy ilyen trauma ezt károsan befolyásolhatja, mind fizikailag, mind pszichésen. A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális abúzus még nehezebben feldolgozható, ha az családon belül történik, hiszen a cselekményt elkövető családtagot ismeri, szereti és akár nap mint nap találkozik vele, ami megnehezíti a trauma feldolgozását. A feldolgozás kapcsán joggal merül fel a kérdés, hogy fel lehet-e egyáltalán dolgozni, el lehet-e felejteni egy ilyen traumát. Nyilvánvalóan mindenki másképpen éli meg és másképpen is dolgozza fel a vele történteket, valaki rögtön beszámol róla, de olyan is van aki, akár éveket is vár, míg elmeri mondani, vagy talán el sem mondja, azonban az valamennyi áldozatról elmondható, hogy szeretnék meg nem történné tenni és kitörölni emlékezetükből e szörnyű tragédiát. Azonban sajnos nem lehet úgy tenni, mintha mi sem történt volna, nem lehet csakúgy elfelejteni egy ilyen negatív élményt, hiszen minden, ami történik az emberrel az az élete részévé válik és meghatározza a személyiségét, különösen így van ez

---

¹⁸ Dr. Virág György: A szexuális bűncselekmények gyermek áldozatainak speciális megítélése, 111. oldal, www.kriminologia.hu

a gyermekkorban elszenvedett sérelmeknél, amelyek - mind hosszú, mind rövid távon - károsan befolyásolhatják lelki fejlődésüket.

A gyermekkorban megélt szexuális visszaélés legjellemzőbb következményei a szorongás, félelem, amelyhez szégyen és a bűntudat érzése kapcsolódik. Ezekhez általában fizikai panaszok is társulnak, úgy mint étvágytalanság, testi fájdalmak, alvási szokások megváltozása vagy akár a felfokozott szexuális tevékenység. Ha a gyermekkori szexuális trauma hosszú távú hatásait nézzük a leggyakrabban előforduló ilyen effektus: a negatív énkép, önértékelés, a kapcsolati, házassági és a szexuális problémák, az érzelmi élet zavarai, a társas elszigeteltség, a szülői szerepben megjelenő nehézségek, a szorongásos rohamok, az alvási rendellenességek, rémálmok és az önpusztító, öngyilkossági gondolatok.¹⁹ Természetesen, hogy az áldozatoknál a felsorolt hatások közül melyik és mennyi jelentkezik, az függ az áldozat személyiségétől és a szexuális trauma súlyától is. Az viszont leszögezhető, hogy a depresszió elkerülhetetlen velejárója ezen bűncselekményeknek.

Vannak olyan tényezők, amelyek befolyásolhatják a szexuális visszaélések hatásait, ezek közül pedig a legfontosabbak az alábbiak:

- gyermek kora a trauma elszenvedése idején: minél fiatalabb egy gyermek annál súlyosabbak a következményei a szexuális visszaélésnek, hiszen még ekkor mind lelkileg, mind értelmileg fejletlenebbek.
- a visszaélés tartóssága: minél huzamosabb ideig tart, annál erősebb a hatás, ami az áldozatban csak erősíti a tehetetlenség érzését.
- visszaélés súlyossága: minél komolyabb az abúzus annál károsabb a következménye.
- elkövetőhöz fűződő kapcsolat: minél közelebb áll az áldozathoz az elkövető, annál nehezebb feldolgozni a traumát. Ha a visszaélés családon kívül történik, azt könnyebben sikerül feldolgozni, hiszen ott van a család, amely védelmező funkciójával a gyermek mögött áll biztonságot nyújtva

---

¹⁹ Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, Phd. értekezés, 69. oldal, Miskolc, 2001

neki. Azonban, ha az elkövetés családon belül történik, vagy ha az elkövető az áldozat számára egy fontos, szeretett személy, akkor nincs hova biztonságért, védelemért visszavonulni. Míg családon kívüli elkövetés esetén meg van a lehetőség arra, hogy a gyermek áldozat hősként kerüljön ki a helyzetből, aki meg tudta oldani a problémát, addig családon belüli erőszak esetén a gyermek valódi áldozatként éli át a történeteket. Összességében elmondható, hogy a családon kívüli erőszak áldozata az őt ért traumából gyorsabban ki tud gyógyulni, mint egy családon belüli erőszakot átélt áldozat.

- Bűntudat érzése: az áldozatok - legyen szó akár felnőttről, akár gyermekről - sokszor érznek bűntudatot a bűncselekmény elszენvedése után, magukat is hibáztatják, hogy miért pont velük történt, elkerülhették-e volna valahogy a cselekményt.²⁰

De hogyan is alakul ki az elkövetőben, mi vezérli, hogy gyermekkorú áldozat lesz a szexuális abúzusának elszენvedője? David Finkelhor előfeltétel-elmélete ad erre a kérdés választ és e szerint az abúzus magyarázataként jellegzetesen négy tényező jelenik meg:

1. az érzelmi kongruencia: a felnőtt érzelmi szükségletei és a gyermeki jellemzők közötti egyezésére utal, ilyenkor a felnőtt fokozottan igényli a hatalom érzését és emiatt fordul a gyermekek felé, akikkel könnyen ki tudja alakítani az egyenlőtlen viszonyt.
2. szexuális arousal: a gyermek az elkövető számára izgalmat jelent
3. elakadás, blokk: az elkövető nem képes szexuális szükségleteit társadalmilag elfogadottabb módon kielégíteni, ezért fordul a gyermekek felé
4. dizinhibíció: az elkövető a gátlások megszűnése miatt viselkedik úgy, ahogy egyébként nem viselkedne

Az első három tényező a gyerekek iránti érdeklődés kialakítását, a negyedik pedig az abuzív viselkedés, a visszaélés megjelenését magyarázza.²¹

3.2. A szexuális erőszak hatása a gyermekkorú sértettekre a gyakorlatban

Ezen a fejezeten belül három bírósági határozaton keresztül szeretném szemléltetni a szexuális abúzus gyermekekre gyakorolt hatását, hogy konkrét, megtörtént eseteken keresztül lássuk a probléma súlyosságát.

1.)

A 14-H-BJ-2014.16. számú jogesetben a törvényszék a vádlottat bűnösnek mondta ki a 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetében. A tényállás a következő volt: a sértett a vádlott nevelt lánya volt, öt négy hónapos korától ismerte, ugyanis akkor ismerkedett meg a sértett édesanyjával, aki saját nevét használta kislánya vonatkozásában. A gyermekkorú sértett vér szerinti édesapjáról semmit sem tudott, abban a hitben nevelkedett, hogy a vádlott az igazi édesapja. A vádlott és a sértett kapcsolata jó volt, sokat foglalkozott a sértettel. Azonban a sértettel, annak négy éves korától a vádlott szexfilmeket nézetett, azzal, hogy azok mesefilmek. Kezdetben még csak együtt nézték a pornófilmeket, majd körülbelül a sértett általános iskola második osztályos korától filmnézés közben a gyermekkorú sértett mellét és nemi szervét fogdosta. A vádlott nemi vágyának felkeltése és kielégítése végett a sértett 9-10 éves korától rendszeresen simogatta a testét, nemi szervét csókolgatta és testszerte nyalogatta. Több alkalommal előfordult, hogy a vádlott a gyermekkorú sértettet arra bírta rá, hogy fogja meg a nemi szervét és húzogassa azt, illetve olyan is történt, hogy a vádlott a nemi szervét a sértett nemi szervéhez érintette, amely során a vádlott elélezett. A vádlott a gyermekkorú sértettel, annak kicsi korától kezdődően tizenkettő éves koráig rendszeresen együtt fürdött, amely során szintén szexuálisan molesztálta a gyermeket. A vádlott a

---

²¹okri. hu Dr. Virág György: Miért erőszakolják meg a férfiak a nőket? Gondolatok és elméletek a szexuális erőszakról, Okri, Kriminológia Tanulmányok 50. Jubileumi kötet ,230. oldal

törvényszék előtt a bűncselekmény elkövetését nem ismerte el. A sértett, valamint a tanúk vallomásai azonban teljes mértékben cáfolták a vádlott tagadását és a tanúvallomások a sértetti előadást teljeskörűen alá támasztották. Azt, hogy milyen következményei voltak e szörnyű cselekménynek a gyermekkorú sértettre, azt a törvényszék által kirendelt igazságügyi pszichológia véleményből tudjuk meg. A szakértő véleménye alapján a sértett elmondása élményszerű volt és konfabulációra, kóros történetészésre utaló jelek nem voltak feltalálhatók. A szakértői vélemény ezen megállapítása azért is bír kiemelkedő jelentőséggel, mert általában a szexuális bűncselekményeknél csak az elkövető és az áldozat van jelen, amely megnehezíti az áldozat számára az általa elmondottak bizonyítását, sokszor ezért nem is mernek feljelentést tenni mert félnek, hogy nem fognak hinni nekik, pedig az ilyen jellegű bűncselekményeknél a bíróság ki szokott rendelni igazságügyi pszichológus szakértőt, aki az általa alkalmazott eljárási technikákkal, különféle tesztekkel meg tudja erősíteni a sértettek által előadottakat. Jelen esetben a szakértői vélemény megállapította azt is, hogy súlyos gyermekkori szexuális traumatizáció volt fellelhető a sértetten. Az ügyben okirati bizonyítékként állt rendelkezésre egy szakambulancia gyermekpszichiáter igazgató főorvosa és pszichológusa által készített irat a sértett vonatkozásában, amely tanúsága szerint a sértetten poszttraumás stressz betegséget, valamint pszichogén eredetű étkezési zavart diagnosztizáltak. A poszttraumás stressz-betegséggel (PTSD) kapcsolatban említést érdemel, hogy ez a legnyilvánvalóbb, legtöbb áldozatra jellemző tünetcsoport, és ez okozza a viselkedésbeli, érzelmi, gondolkodásbeli változásokat.

Ez a trauma felnőttként életére oly mértékben volt hatással, hogy tizenkilenc éves korában ismét szexuális abúzus áldozata lett. Azért is választottam egyik példának ezt a jogesetet, mert ebből jól látszódik, hogy - a fentebb már általánosságban leírt - a szexuális erőszaknak milyen káros hatása van a gyermekkorú áldozat életére.

2.)

A következő jogesetet pedig azért választottam, mert ebben a családon belüli, az áldozat révén szeretett személy által elkövetett szexuális erőszak hatásai figyelhetők meg.

A 12-H-BJ-2015-3. bírósági határozat alapján a törvényszék a vádlottat bűnösnek találta szexuális erőszak büntetében (2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdés b) pont, (3) bekezdés a) és b) pont, (4) bekezdés b) pont) A tényállás az alábbi volt: a sértett itt is - ahogyan az előző jogesetben is - a vádlott nevelt lánya volt. A vádlott élettársával együtt nevelte annak előző kapcsolatából született kettő gyermekét - így többek között a sértettet is - valamint közös gyermeküket. A vádlottnak a gyermekekkel jó volt a kapcsolata, részt vett a nevelésükben, gondozásukban, tanulmányaikban segítette őket. A vádlottra élettársának gyermekei apaként tekintettek, ezt támasztotta alá az is, hogy maguktól „apunak” szólították őt. A vádlott egy idő után szexuális érdeklődést kezdett mutatni az akkor 13 éves nevelt lánya iránt. Ekkor elkezdte őt ruhán keresztül tapogatni és nemi vágyának felkeltése céljából fogdosta a kiskorú sértett melleit és fenekét, ezen cselekményével azonban a sértett felszólítására felhagyott. Egy hónappal később a vádlott újból molesztálta a kiskorú sértettet, miközben a sértett a mosogatógépbe pakolt a vádlott ágycékával a sértett fenekéhez dörgölözött, ezen cselekményével azért hagyott fel mert az élettársa észrevette. Ezt követően a vádlott éjszaka bement a kiskorú sértett szobájába és miközben az aludt a pizsamája alá nyúlt és simogatta a sértett melleit és eközben önkielégítést végzett. A sértett a simogatásra felébredt és látta, hogy mit csinál a vádlott, erre felszólította, hogy hagyja abba és távozzon a szobájából. A vádlott a terhére rótt bűncselekmény elkövetését tagadta, azonban a bíróság a sértett következetes vallomását, valamint az azt alátámasztó közvetett tanúk vallomásait fogadta el. Az igazságügyi pszichológus szakértő is megállapította szakvéleményében, hogy a sértett által elmondottak életszerűek, átéltek, konfabulációnak, túldramatizálásnak nincsen nyoma.

A kiskorú sértett viselkedése az átélt trauma után megváltozott, a szexuális abúzus jelei voltak megfigyelhetők nála, ugyanis zárkózottabb, hisztisebb lett, édesanyja mellett volt állandóan és a legszembetűnőbb az volt, hogy kerülte a vádlottat, akit korábban nagyon szeretett és már nem szólította apunak, hanem a keresztnevén nevezte. A szakértő véleményében rögzítette, hogy a sértettnél enyhe fokú sértettség jelei voltak megfigyelhetőek, a trauma nem szexuálisan, hanem érzelmi szempontból érte a sértettet, azáltal, hogy az apaként elfogadott, szeretett személyben csalódnia kellett és ez jelentheti az elsődleges problémát a személyiségfejlődésében, amely bizalmas, bensőséges viszonyainak alakulását veszélyeztetheti.

Ebből a jogesetből azt a konzekvenciát lehet levonni, hogy egy enyhébb fokú szexuális visszaélés is súlyos kihatással lehet a sértett életére és ebben az is megmutatkozott, amit a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények áldozatokra gyakorolt hatásánál már leírtam: nevezetesen azt, hogy minél közelebb áll az áldozathoz az elkövető, annál nehezebb feldolgozni a traumát.

3.)

Az Egri Járásbíróság 23.B.139/2015. számú ügyének ismertetésére pedig azért esett a választásom, mert itt a szexuális erőszak kísérleti szakaszban maradt ugyan, de a tizennyolcadik életévét be nem töltött áldozatra ettől függetlenül hatást gyakorolt -noha nem is olyan mértékben mintha befejezett szexuális erőszak történt volna - ami azt támasztja alá, hogy ezen bűncselekmény típusoknak még ha csak kísérleti szakban maradnak is lehetnek negatív hatásai. Az ítéleti tényállás szerint a vádlott és barátai, valamint a kiskorú sértett és barátnője egy város szélén található, kietlen területen italoztak. A vádlott a kiskorú sértettet a társaságtól elhívta azon indoknál fogva, hogy beszélgetni szeretne vele, a sértett el is ment vele egy tisztás részre, így körülbelül 30-35 méterre távolodtak el a társaság többi tagjától. Ekkor a vádlott elkezdte ölelgetni, fogdosni a kiskorú sértettet, majd abból a célból, hogy közösjön vele lenyomta őt a földre és mellé térdelt. Ezt követően a vádlott egyik kezével nyomta le a föld felé a sértettet, a másik kezével kigombolta és lehúzta a sértetten lévő shortot, illetve saját nadrágját is letolta szabaddá téve nemi szervét. A vádlott a sértett bugyijába is be akart nyúlni, amely azonban a sértett védekezésének következtében meghiúsult. Az erőszakos cselekmény közben a kiskorú sértett folyamatosan segítségért kiáltott, amelyet a távolabb álló barátnője szerencsére meghallott és a segítségére kelt, lelökte a vádlottat a sértettről, majd gyorsan elfutottak a helyszínről, azonban a vádlott utánuk szaladt és a sértett barátnőjét megragadta, rángatta és egyszer nyakánál megütötte, majd felszólította őket, hogy nehozz feljelentést merjenek tenni. A kiskorú sértett és barátnője nyolc napon belül gyógyuló testi sértést szenvedtek. A kiskorú sértett tizenhat éves volt a bűncselekmény elkövetésekor.

A vádlott, mind nyomozati szakban, mind a bíróság előtt tagadta a terhére rótt bűncselekmény elkövetését azonban ellentmondásos vallomásokat tett. A kiskorú sértett viszont mindvégig, következetes, egyező nyilatkozatot tett. Ahogyan az egy ilyen bűncselekmény miatt indult eljárásban

szokás, a nyomozás során kirendeltek egy igazságügyi pszichológus szakértőt, aki elvégezte a kiskorú sértett vizsgálatát. A szakértő által végzett Rorschach teszt megállapította, hogy a sértett érzelmekkel terhelt helyzetekben hajlamos lehet a leblokkolásra, érettségénél, képességeinél alacsonyabb színvonalú viselkedésre, teljesítményre (regresszióra), azonban szexuális traumatizációra utaló jel nem volt felfedezhető nála. Némi önmentő torzítás volt észlelhető, hogy vajon viselkedése mennyire hatott közre az események alakulásában, de elbeszélése ezzel együtt is élményszerű abban a vonatkozásban, hogy több történt közte és a vádlott között, mint amit ő szeretett volna. Ebből az esetből azt lehet látni, hogy mindenki másképpen reagál le, ha sokkhatás éri, a sértett a bíróság tárgyaláson akként nyilatkozott, hogy nem tudta, hogy mit akar tőle a vádlott, amikor félrehívta beszélgetni, nem jól mérte fel a helyzetet, de ezért őt természetesen nem lehet hibáztatni, hiszen egy ilyen bűncselekmény elkövetésére semmilyen körülmények között sincs mentség. Amikor a vádlott elkezdte csókolgatni a sértettet, akkor megkérte, hogy fejezze be, de nem hagyta abba, hanem lelökte a földre, ami olyan reakciót váltott ki belőle, hogy teljesen leblokkolt, csak kiabálni tudott. A szakértői vélemény is kimutatta - ahogy fentebb már leírtam - hogy a sértett hajlamos lehet leblokkolásra. Ahányféle ember, annyiféleképpen éli meg és reagál az életében történt traumákra. Jelen esetben is megrázkódtatás érte a sértettet, hiszen erőszakot alkalmaztak vele szemben abból a célból, hogy aztán a testét akarata ellenére szexuális cselekményre használják fel. A sértett maga is úgy nyilatkozott a bíróság előtti tanúkihallgatása során, hogy megrendítette, felzaklatta a vele történt szexuális zaklatás, napokig nem mert kimenni az utcára és egyedül sem mert közlekedni. Az események után tíz hónappal úgy nyilatkozott, hogy nagyjából túltette magát a történeteken, de a vádlottnak nem tudott megbocsátani.

A sértett félelmét igazolja, hogy a bírósági tárgyaláson élt azon jogával, hogy adatainak zártan kezelését kérte.

Bár ebben az ügyben nem egy hosszantartó, folytatódó, gyermekkorban kezdődő szexuális abúzusról volt szó, mégis úgy vélem, hogy említést érdemelhet ez a jogeset abból a szempontból, hogy akár milyen csekély súlyú a szexuális visszaélés foka, attól még az az áldozat életében igenis

okozhat súlyos traumát, ezért minden esetben kiemelten kell foglalkozni ezen ügyekkel és persze az áldozatokkal.

3.3. Figyelemfelkeltő jelek

Hogyan lehet észrevenni, ha egy gyermeket bántalmaztak szexuálisan? Valójában minden olyan gyanús jelre oda kell figyelni, ami váratlan váltásként jelentkezik a gyermek életében, amit eddig nem csinált, nem volt jellemző rá és nem lehet tudni a hirtelen változás okát. Ilyen lehet például az, ha az eddig közvetlen, jó kedélyű, beszédes gyermek egyszer csak, félénkebbé, bizalmatlanabbá válik, de ilyen intő jel a tanulmányi eredmények leromlása is. Ha pedig egy gyermek korára nem jellemzően érdeklődik a szexualitás iránt és ismeretekkel is rendelkezik róla, akkor az már egyértelmű jel. További figyelemfelkeltő jelek az evés,- alvászavarok, öltözködési stílus megváltozása és a viselkedésben megnyilvánuló változások, a regresszió (már kinőtt szokások újbóli megjelenése, úgy mint például éjszakai bepisilés), a félelem bizonyos emberektől és helyektől, valamint a testi és fizikai panaszok - fejfájás, hányinger, nemi betegségek - megjelenése is intő jelként szolgál.

Ha viszont már megtörtént a baj, akkor a szülő segítsége elengedhetetlen, ahhoz, hogy a gyermek föl tudja dolgozni a megrázkódtatást, amin keresztül ment. Ilyenkor nagyon fontos, hogy ha a gyermek szülői segítséget kér és elmeséli a történetet, akkor mindenképp támogatni kell és nem szabad megkérdőjelezni a szavahihetőségét, biztosítani kell arról, hogy megértik őt.

A trauma súlyosságától függően a professzionális segítség - mint például a pszichológus - elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermekből egy egészséges önértékeléssel, önbecsüléssel rendelkező felnőtt váljon. Azonban nem mindenki teheti meg, hogy magánúton forduljon segítségért és sajnos hazánkban még nem épült ki az áldozatokat segítő ingyenesen igénybevehető hálózat, pedig a nemi erőszakon átesett áldozatok számára - értve ezalatt a gyermekeket és felnőtteket is egyaránt - nélkülözhetetlen lenne az ingyenes állami gondoskodás. Magyarországon kettő ilyen intézmény működik: az egyik az 1989-ben, a kelet-európai térségben elsőként létrehozott Fehérgyűri Közhasznú Egyesület, amely általános áldozatvédelmi feladatokat lát el, míg az 1991-ben alapított ESZTER

Alapítvány (Erőszakos Szexuális Támadást Elszenvettek Rehabilitációja) speciális áldozatsegítő szervezetként jött létre. A Fehérgyűri Egyesület közvetlen támogatást nyújt a bűncselekmények áldozatainak, valamint a hozzátartozóiknak is, legyen szó, anyagi, jogi vagy lelki segítségnyújtásról, továbbá a hazánkban áldozattá vált külföldieknek is segít. Több áldozat is megosztotta a történetét, akik igénybe vették az egyesület segítségét, azért, hogy ezáltal másokat is arra ösztönözzenek, hogy keressék fel nyugodt szívvel az egyesületet, mert lelkileg, jogilag és anyagilag is tudnak segíteni az arra rászoruló áldozaton és a következő történetben is ezt láthatjuk, amely így szól: “Egy 13 éves kislány édesanyja vagyok. A fiamat szexuálisan zaklatta egy közel 70 éves férfi, aki távoli rokonunk. A férfi ellen eljárás indult, amely évekig húzódott. Nem adtuk fel, harcoltunk a gyermekünkért, és azokért, akikkel később ugyanez megtörténhetett volna. Örültünk, amikor majd egy évvel a történet után tudomást szereztünk az áldozatsegítő egyesületről és komplex segítséget kaptunk. Gyermekem és jómagam ezután hosszan és kitartóan az egyesület pszichológusaihoz jártunk, hogy támogatást kapjunk a történet feldolgozásában. Néhányszor pszichiátriai kezelésre is szükségünk volt, mert időnként nagyon elkeseredtünk. Ma is felfoghatatlan, hogyan történhetett mindez! Az egyesülettől kapott anyagi támogatást a saját felépülésünkre fordítottuk, mivel vidékről Budapestre járni nagyon megterhelő volt kis keresetünkhöz képest. Az egyesület a jogi képviselőtünket is ellátta az eljárás során, amelyben megszületett az ítélet az elkövető bűnösségéről. Igaz, semmilyen büntetés nem lehet elég súlyos ahhoz a sok éves szenvedéshez mérten, amit átéltünk...Évek múltán, ma már elmondhatjuk, hogy el tudtunk távolodni a történetekről, és nem felejtve, igaz, de megerősödve éljük tovább a mindennapjainkat.”²² Ebből a történetből is az tükröződik, hogy ha ilyen szörnyű tragédia történik valakivel, akkor szükség van a professzionális segítségre, mert van amikor nem elég a család, barátok segítsége és a legtöbb esetben nem lehet támogató közeg nélkül feldolgozni egy ilyen borzalmas cselekményt, ezért nagyon fontos, hogy az áldozatoknak legyen hova fordulniuk és merjenek is segítséget kérni.

---

²² fehergyuru.eu

Az ESZTER Alapítvány pedig abból a célból jött létre, hogy az erőszakos szexuális bűncselekmények áldozatainak pszichoterápiás kezelésében, szociális segítésében, jogvédelmük előmozdításában segítsenek, továbbá célja az ilyen irányú bűnmegelőzés és bűnüldözés támogatása. Az Alapítvány kezdettől fogva elsődleges feladatának tekintette egy olyan központ felállítását, amely lélektani segítséget nyújt az áldozatok számára, és emellett szervezi és koordinálja az egyéb tevékenységet is.²³ 1994 óta működik az Alapítvány keretein belül az ESZTER Ambulancia, amely Magyarország egyetlen olyan szakintézménye, ahol szexuális erőszakon átesett gyermekek és nők pszichoterápiás ellátásával és rehabilitációjával foglalkoznak. Az Ambulancia nemcsak az áldozatok számára nyújt segítséget, hanem azoknak a hozzátartozóknak is, akiknek támogatásra van szükség a trauma feldolgozásához. Az Ambulancia a sürgős ellátást igénylő áldozatokkal, illetve azoknak is segítséget nyújt, akik korábban estek erőszak áldozatául és ennek nyomait azóta is viselik magukon. Szakpszichológusok és szakorvosok dolgoznak az ambulancián, akiktől ingyenesen vehető igénybe az ellátás.

Azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet megelőzni egy ilyen tragédia elkerülését, milyen óvintézkedéseket kell tenni, nincs bevált módszer, hiszen akárkiből válhat áldozat, azonban egy megértő, szeretetteljes családi légkör nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermek a legfélelmetesebb dolgokat is elmondhassa otthon és persze amennyire lehet, fel kell készíteni a gyermekeket az otthon meleg falain túl rejtőzködő veszélyekre.

IV. Gyermekebarát igazságszolgáltatás

Amennyiben egy gyermek szemben találja magát az igazságszolgáltatással, elengedhetetlen, hogy a legmagasabb szinten érvényesüljön a gyermekek jogainak tiszteletben tartása és érvényesülése, igaz ez legfőképpen azoknál a bűncselekményeknél, ahol az erőszak áldozata a gyermek, mert ilyenkor

---

²³ Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, Phd. értekezés 160. oldal, Miskolc, 2001

fokozottabb az igény az általánostól eltérő körülmények és eljárási lehetőségek iránt. Alaptörvényünk XV. cikk (5) bekezdése és a XVI. cikk (1) bekezdése is külön nevesíti a gyermekek jogait és kimondja, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket, valamint, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.²⁴ A gyermeki jogok érvényesülése mind európai, mind nemzetközi szinten napirenden lévő kérdés, ezt tükrözik a gyermekek jogaival kapcsolatban született uniós és nemzetközi dokumentumok. Az egyik legfontosabb ilyen nemzetközi dokumentum az 1989. november 20.-án az ENSZ Közgyűlés által elfogadott és 1990. szeptember 2.-án hatályba lépett Gyermekjogi Egyezmény, amely egyedülállóan helyezi középpontba a gyermeket. Hazánk az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdette ki, a közép keleti térségben elsőként.

Az Uniós szabályozással kapcsolatban az Európai Bizottság 2011-ben a gyermekek jogainak uniós érvényesítése érdekében elfogadott ütemterve érdemel említést, amelyben kiemelt szerepet kap a gyermekkori áldozatok jogainak garantálása az igazságszolgáltatási rendszerben.²⁵ Az ütemterv legfontosabb célkitűzése az igazságszolgáltatás gyermekbarát jellegének erősítése. A gyermekek jogi érdekének védelme és érvényesülése szempontjából lényeges kívánalom, hogy hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz és részt vegyenek az eljárásokban. Az ütemterv is meghatározza, hogy a büntetőeljárás alá vont gyermekek tisztességes eljáráshoz való joga mikre terjed ki, ezek pedig az alábbiak: a magánélet védelme, a vádakról és az eljárásokról való, a gyermek korának és érettségének megfelelő tájékoztatáshoz való jog, jogi segítségnyújtás és képviselet.²⁶ Az Európai Unió 2012/29 irányelvének 24. cikke is külön nevesíti a gyermek áldozatok védelemhez való jogát a büntetőeljárásban, amely arról rendelkezik, hogy ha a gyermekkori áldozatot a nyomozás során kihallgatják, akkor arról audiovizuális felvételt kell készíteni minden esetben, valamint

---

²⁴ Magyarország Alaptörvénye XV. cikk (5) bekezdés, XVI. cikk (1) bekezdés

²⁵ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás, Kriminológiai Tanulmányok 49, OKRI Budapest 2012 107. oldal

²⁶ eur-lex.europa.eu (az Európai Unió gyermekjogi ütemterve)

büntetőeljárás törvényünkkel összhangban rendelkezik azon esetről is, ha a gyermekkorú áldozat és törvényes képviselője között érdekellentét van, akkor speciális képviselőt kell kinevezni számára.

De mit is jelent a gyermekbarát igazságszolgáltatás? A gyermekbarát igazságszolgáltatás fogalma az európai igazságügyi miniszterek 28. konferenciáján elfogadott nyilatkozatban szerepel először és átfogó jelleggel a 2010-es irányelv foglalkozik vele. Az ET dokumentum szerinti fogalom: a gyermekbarát igazságszolgáltatás egy olyan igazságszolgáltatási rendszert jelent, amely garantálja, tiszteletben tartja, és hatékonyan érvényre juttatja valamennyi gyermeki jogot az elérhető legmagasabb színvonalon, az alábbiakban rögzített alapelvek szem előtt tartásával és a gyermek fejlettségének, érettségi fokának és az ügy körülményeinek figyelembevételével. Így a gyermekbarát igazságszolgáltatás jellemzői különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a gyermek életkorának megfelelő, gyors, az emberi méltóságot tiszteletben tartó, a gyermeki jogokat elismerő és figyelembe vevő rendszer, amelyben érvényre jut a gyermek joga az eljárásban való részvételre, az eljárás megértésére, a magán- és családi életének tiszteletben tartására és a méltóságára.²⁷

Az egyik leglényegesebb gyermekjog, amelyet Magyarországnak - mint uniós tagállamnak, az ET tagjának, valamint a gyermekjogi egyezményt ratifikáló ENSZ tagállamnak - minden olyan eljárásban, ahol gyermek érintett szem előtt kell tartania, azt az Unió Alapjogi Chartájának 24. cikkének (2) bekezdése mondja ki, amely így szól: a hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie.²⁸

Az unió által megfogalmazott gyermekbarát igazságszolgáltatással kapcsolatos követelmények nagy része már beépült a magyar jogrendszerbe. Hazánk igazságszolgáltatásában érvényesülő gyermeki jogoknak kettő csoportját különböztetjük meg: az általános gyermeki jogok és a speciális gyermeki

---

²⁷ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás, Kriminológiai Tanulmányok 49, OKRI Budapest 111. oldal

²⁸ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 2012/C 326/02 24. cikk (2) bekezdés

jogok. A speciális gyermeki jogok azok, amelyek az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatba kerülő gyermeket illetik meg, ezek pedig az alábbiak (áldozatokra nézve legfontosabbak):

- a fiatalkorúak igazságszolgáltatásának el kell térnie a felnőttekétől,
- a fiatalkorúak igazságszolgáltatásának célja a gyermek fejlődése, a társadalomba való beilleszkedése,
- szülő vagy törvényes képviselő jelenléte az eljárásban,
- a bírósági tárgyaláson a nyilvánosság teljes vagy részleges kizárásának lehetősége,
- a gyermekkorú áldozatok rehabilitációjának kötelezettsége
- a gyermekek gazdasági célú kizsákmányolásának és kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásának törvényi tilalma, az áldozattá vált gyermekek védelme, a megelőzés érdekében a szükséges állami intézkedések megtétele,
- a gyermek joga a késedelem nélküli eljárásra (soronkívüliség elve)²⁹

A gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik központi eleme a gyermekkihallgató szoba létrehozása, amelyet a 2013. évi CLXXXVI törvény - hatályos 2014. január 1-től - iktatott be a büntetőeljárás törvényünkbe.

A gyermek mindenképp felett álló érdekének érvényesülése figyelhető meg a gyermekkihallgató szobák kialakításában, hiszen ha a gyermek része lesz egy büntetőeljárásnak, akkor az az elsődleges célkitűzés, hogy azt a gyermek számára a lehető legkíméletesebben lehessen lefolytatni és a gyermekkihallgató szoba ennek egyik fontos alkotóeleme. Az volt a célja a gyermekkihallgató szoba létrehozásának, hogy ha a gyermekkorú áldozatot tanúkénti kihallgatását kell fogadtatni, akkor az egy olyan környezetben történjen, amely barátságos és az otthoni légkörhöz hasonló legyen, ami által csökken a stressz a gyermekben - amivel elkerülhető a másodlagos viktimizáció veszélye - és könnyebben visszatud emlékezni a vele történetekre és könnyebben meg is nyílik. Ehhez azonban

---

²⁹ Gyurkó:Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás, Kriminológiai Tanulmányok 49, OKRI Budapest 114-115 oldal

nélkülözhetetlen a gyermek kihallgatását végzők szakmai felkészültsége és empátikus hozzáállása. A kihallgatást végzőnek figyelemmel kell lennie a gyermek korára, fejlettségi szintjére és a kommunikációját ennek megfelelően kell kialakítania, törekedve az egyértelmű, jogi terminus technikusoktól mentes szóhasználatra. Az Európai Unió gyermekjogi ütemterve is megfogalmazta, hogy az eljáró hatóságok szakmai felkészültsége és a szakemberek megfelelő képzése a gyermekek jogairól és a velük való helyes kommunikációról mennyire nélkülözhetetlen része a gyermekbarát igazságszolgáltatásnak.

A gyermek kihallgatása előtt a koráról mindenképpen meg kell győződnünk, mert ettől függ, hogy milyen keretek között kerülhet sor kihallgatására. Ezt a kérdést a Be. szabályozza, mégpedig akként, hogy a tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell.³⁰

A gyermek kihallgatásának kímélete mutatkozik meg a Be. azon szakaszában, amikor úgy rendelkezik, hogy a nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná.³¹

Ha a gyermekkorú tanút ily módon kihallgatta a bíróság, akkor a bírósági tárgyalásra nem idézhető, ha viszont nem hallgatta ki a bíróság tanúként, de kihallgatása szükségessé vált, akkor a törvényes megoldás az, ha kiküldött vagy megkeresett bíróság útján történik a kihallgatás. Abban az esetben pedig, ha tizennegyedik életévét betöltötte a gyermek, akkor is csak különösen indokolt esetben idézhető a tárgyalásra. Ezekkel a rendelkezésekkel a jogalkotónak az volt a célja, hogy megóvja a gyermekeket a büntetőeljárás káros hatásaitól.

---

³⁰ 1998.évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 86. § (1) bekezdés

³¹ 1998.évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 207 § (4) bekezdés

A rendőrségen 2014. január 1. napjától kezdődően minden tizennegyedik életévét be nem töltött gyermeket gyermekbarát meghallgató szobában kell kihallgatni, erről a 32/2011 KIM rendelet határozott.

Mielőtt azonban igénybe vesszük a gyermekkihallgató szobát, alapos megfontolást igényel annak eldöntése, hogy a gyermek számára nem kelt-e stresszforrást a szoba, hiszen az ilyen helyiségek egy átlag gyermek átlag otthonához vannak igazítva, és aki nem megfelelő, szegényes körülmények között él, annak az újdonság erejével hathatnak például a szobában elhelyezett játékok és elvonhatják a figyelmét, vagy rossz érzést kelthetnek benne, hogy neki ilyen nincs otthon. Ezért mindig mérlegelni kell a gyermek szociokulturális helyzetét.

4. Gyermekkorú áldozatok kihallgatása a gyakorlatban

Azt, hogy miként is valósul meg a gyakorlatban a gyermekkorú áldozatok meghallgatása, azt egy olyan jogeseten keresztül szeretném szemléltetni, amely azon a bíróságon történt, ahol dolgozom (ügyszám: B.787/2013.). Az ügy rövid - vádirat szerinti ismertetése - a következő: az elkövetés időpontjában 60 éves, rokkantnyugdíjas, alkoholizáló életmódot folytató férfi vádlott egy utcában lakott az egyik gyermekkorú fiú sértettel (továbbiakban: 1. számú gyermekkorú sértett), aki anyukájával együtt rendszeresen jártak a vádlotthoz, ahol 1. számú gyermekkorú sértett több alkalommal felügyelet nélkül maradt a vádlottal egy szobában. A vádlott ezen alkalmakkor megkérte 1. számú gyermekkorú sértettet, hogy nemi szervét a kezébe vegye és azon a bőrt húzogassa, továbbá arra is rá akarta bírni, hogy azt a szájába vegye, ettől azonban a sértett elzárkózott. Ezen időszakban a vádlott még további kettő fiú gyermekkorú sértett (továbbiakban: 2. számú gyermekkorú sértett és 3. számú gyermekkorú sértett) molesztált hasonló módon, akikhez rokonai szálak is fűzték, nevezetesen a testvérének az unokái voltak. A bűncselekmény elkövetésekor 1. számú gyermekkorú sértett életkora 6 év, 2. számú gyermekkorú sértett életkora szintén 6 év, míg 3. számú gyermekkorú sértett életkora 5 év volt.

A gyermekeket a nyomozás során tanúként kihallgatták. Az 1. számú gyermek esetében a törvényes képviselő helyett eseti gondnok vett részt a kihallgatáson tekintettel a Be. 86. § (4) bekezdésében foglaltakra, amely kimondja, hogy ha a tanú és a törvényes képviselő vagy a gondozó, illetve a támogató vagy a tanú által megjelölt hozzátartozó között érdekellentét van, vagy a nyomozás érdekei miatt szükséges, a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogokat a gyámhatóság gyakorolja.³² Jelen esetben az 1. számú gyermekkorú sértett édesanyjának felelőssége - kiskorú veszélyeztetése miatt - felmerült ezért eseti gondnokot kellett kirendelni, tekintettel arra, hogy a törvényes képviselő és a gyermek érdeke ellentétes volt. A másik kettő gyermekkorú sértettnél, akik egyébként testvérek, törvényes képviselőként az édesanyjuk volt jelen.

A kihallgatás elején a nyomozóhatóság a sértetteket életkoruknak megfelelően tájékoztatták az eljárásban őket megillető jogokról, úgy mint, hogy érdekeikben meghatalmazott ügyvéd járhat el, zárt adatkezelést, illetve személyi védelmet kérhetnek, figyelmeztették továbbá őket, hogy mikor nem hallgathatók ki tanúként, valamint, hogy mikor tagadhatják meg a vallomástételt. A hamis tanúzás következményeire történő kioktatást a Be. 86. § (1) bekezdése alapján eljárva mellőzték, a kihallgatást végző nyomozóhatóság tagja az igazmondásra való figyelmeztetést a gyermek életkorának figyelembevételével ekként fogalmazta meg: „Az a fontos, hogy az igazat kell mondanod.”

A gyermekkorúak kihallgatásánál - ahogyan azt már fentebb említettem - a kommunikációra fokozottabban kell ügyelni, valamint a kérdések feltevése is megfontolást igényel. Helyes a kérdezési technika, ha a kihallgatás szabad felidézésből, nyílt kérdésből, zárt kérdésből és eldöntendő kérdésből áll. Az általam vizsgált ügyben a nyomozó hatóság többnyire nyílt és eldöntendő kérdéseket tett fel a gyermekkorú sértetteknek.

A gyermekkorú sértettek kihallgatásánál mindvégig jelen volt igazságügyi pszichológus szakértő, aki a kihallgatást követően igazságügyi szakértői véleményt készített a sértettekről. Az igazságügyi

---

³² 1998.évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 86. § (4) bekezdés

pszichológus szakértő által alkalmazott Rorschach teszt eredménye veszélyeztető szexuális traumatizáció jeleit mutatta, valamint tartalmilag kimutatta, hogy hangsúlyos a pénisz szimbolikus formájának megjelenése, amelyhez szorongás és fenyegetettség élmény társul. A szakértői vélemény megállapította, hogy az 1. számú gyermekkorú sértett elbeszélése élmény - és életszerű, az élmények kiszínezésére utaló jel nincs. A vádlott által elkövetett cselekmény megtapasztalása hátráltatja az egészséges érzelmi, erkölcsi, pszichoszexuális fejlődést, amelynek feldolgozásához pszichoterápiás segítség javasolt.

A szakértő a másik kettő gyermekkorú sértett meghallgatása után megállapította, hogy bár zavartan, de nonverbális jelzésekkel megerősítették az 1. számú gyermek sértett által előadottakat. A 2. számú és 3. számú gyermekkorú sértettek zavarban voltak a nyomozó hatóság előtti kihallgatáson, sokszor csak bólogatással válaszoltak, a kihallgatás végére elfáradtak és 2. számú gyermekkorú sértett ki is vonult a helyzetből. Az iratok alapján azt a következtetést vontam le, hogy a nyomozóhatóság betartotta a 14. életévét be nem töltött tanúk kihallgatására vonatkozó szabályokat és odafigyelték, hogy az általuk feltett kérdésekkel ne okozzanak újabb sérüléseket a sértetteknek, azonban válaszaikból, non verbális jelzéseikből egyértelműen érződött, hogy nem szívesen beszélnek a történetekről, főleg a 2.-es és 3. számú gyermekkorú sértetteknel volt megfigyelhető a szégyenérzet.

A vádlottal kapcsolatban a szakértő a bíróság előtt akként nyilatkozott, hogy fellelhetők a homoszexualitás, az infantilizmus, az alacsony erkölcsi probléma és a fellazult kritikátlanság jelei. A később elkészített igazságügyi pszichiátriai szakértői vélemény szerint a vádlott a terhére rótt cselekmény elkövetésekor nem volt az elmeműködés olyan kóros állapotában, amely korlátozta vagy képtelenné tette cselekménye következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. A vádlott egyébiránt az egész eljárás során tagadta a bűncselekmény elkövetését. Az ügyben ítélet nem született tekintettel arra, hogy a vádlott az eljárás folyamán elhalálozott.

V. Összefoglalás

A szexuális bűncselekmények - a szexuális erőszak - minden korban, társadalomban kiemelkedő problémát jelentett és jelent a mai napig. A nők elleni erőszak pedig világszerte komoly gondot okoz. A WHO (World Health Organization- Egészségügyi Világszervezet) által készített tanulmány szerint minden harmadik nőt ér élete során családon belüli erőszak. Ennek ellenére a statisztikák azt a látszatot keltik, mintha nem lenne annyira elterjedt a nemi bűncselekmények elkövetése, hiszen például az általam készített statisztika alapján is - évi öt, hét eljárás - úgy tűnik, hogy nem magas ezen bűncselekménytípusok száma. Sajnos ez a látencia problémájával magyarázható, amelynek oka abban rejlik, hogy az áldozatot gyötri a büntudat, a szégyenérzet, magát is hibáztatja, ostromozza, hogy miért történt vele ilyen tragédia és nem utolsósorban fél attól, hogy ha napvilágra hozza a vele történeteket, akkor azt kétkedve fogják fogadni. A nemi erőszak bizonyítása valóban nehéz feladat, nem egyszerű kétséget kizáróan igazolni megtörténtét, hiszen ilyenkor két ellentétes állítás találkozik egymással: a sértetté, aki beszámol az átélt tragédiáról, és a vádlotté, aki tagadja a bűncselekmény elkövetését. Az általam vizsgált jogesetekben is a vádlottak kivétel nélkül tagadták a terhükre rótt bűncselekmény elkövetését. Ezt a problémát csak nehezítik a közfelfogásban terjedő olyan tévhitek, mint például, hogy az áldozat is közrehatott viselkedésével abban, hogy szexuális abúzus érte és emiatt az ilyen megrázkódtatáson átesett felnőttek, gyermekek tartanak attól, hogy őket fogják felelőssé tenni a történetekért, ezért inkább mélységesen hallgatnak az átélt szörnyűségekről. A bejelentett bűncselekmények és áldozatok tényleges száma közötti eltérésben az is szerepet játszik, hogy a szexuális erőszakon átesettek nem akarják újból felidézni és ezáltal újból átélni az eseményeket. A látencia különösen a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményeknél magas. A gyermekek egyébként is egy szenzitívebb csoportja az áldozatoknak - főleg a szexuális bűncselekményt elszenvedett gyermekek- így kitüntetett figyelmet és bánásmódot igényelnek. Igaz ez különösen akkor, ha a gyermekkorú sértett részt vesz a büntetőeljárásban. Ilyenkor a gyermekbarát igazságszolgáltatás elve mentén, a gyermekek mindenek felett álló érdekét kell szem előtt tartani, ennek megfelelően a büntetőeljárásban részt vevő gyermek kímélete az elsődleges szempont, ezért nagyon fontos, hogy az eljáró hatóság tagjai megfelelő szakmai képesítéssel rendelkezzenek,

figyelemmel legyenek a gyermek életkorára és kommunikációjukat ennek alapján válasszák meg a gyermek kihallgatása során. A gyermek kímélete érdekében alakították ki a gyermekkihallgató szobákat, amely használatával -a barátságos környezetre tekintettel - csökkenhet a stressz és ezáltal a felidézés sikeressége a gyermekben. Hatályos büntetőeljárás törvényünk is több rendelkezésével védi a gyermeket a büntetőeljárás esetleges káros hatásaitól, amelyek közül az egyik legfontosabb szabály, hogy ha a sértett a tizennegyedik életévét nem töltötte be akkor a tárgyaláson nem hallgatható ki, ilyenkor a nyomozási bíró az ügyész indítványára a gyermekkorú sértettet vagy tanút a gyermekkihallgató szobában hallgatja ki. Amennyiben a gyermek tizennegyedik életévét betöltötte, abban az esetben is csak akkor idézhető meg a tárgyalásra, ha ez különösképpen indokolt.

Ha a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények jogi háttérét nézzük, akkor az állapítható meg, hogy az anyagi jogi szabályozás megfelelő, kellő súllyal és szigorral szabályozza ezen bűncselekményeket. A gyermekeket védő eljárási szabályok is a gyermekek kíméletét tartják szem előtt. Úgy vélem az anyagi jogi szabályozás teljes mértékben elfogadható, persze mindig van hova fejlődni, de a probléma nem itt gyökerezik. A gond inkább a társadalomban rejlő felfogásban keresendő, hisz amíg tévhit, hitetlenségek veszik körül ezen bűncselekménytípusokat és nem megértéssel, segítő szándékkal viszonyulnak az áldozatokhoz, addig nagyon sok szexuális deliktum elkövetője marad büntetlenül. Véleményem szerint elsősorban az áldozatsegítésen kellene munkálkodni, illetve minél inkább törekedni arra, hogy az eljárások sértett központúvá váljanak, hisz mindenki traumaként éli meg, ha bűncselekmény áldozatává válik, de ha egy nemi bűncselekmény gyermekkorú áldozatáról van szó, őket azért kell kihangsúlyozottabban előtérbe helyezni, mert az ő személyiségük még kialakulóban van és egy ilyen megrázkódtatás ártalmas lehet a későbbi életükre. A szexuális erőszak gyermekkorú áldozatokra gyakorolt hatása mind rövid, mind hosszú távon kihatással van a gyermek életére, amely különböző lelki és testi panaszokban ölt testet. Nagyon fontos, hogy ha a tragédia már megtörtént akkor a gyermek megfelelő segítséget kapjon, hogy feltudja dolgozni a vele történeteket, amelyben alapvető szerepe van a családnak és szakembereknek. Megnehezíti a feldolgozást ha az elkövetés családon belül történt, mert ilyenkor nem csak a szexuális erőszak által okozott sérelmet kell feldolgozni, hanem azt, is, hogy egy olyan személy okozott

fájdalmat, akit eddig szeretett és most ezt a személyt elvesztette életéből és érzései negatív irányban megváltoztak iránta.

Az áldozatok ilyenkor jellemzően elfelejteni, kitörölni akarják életükből ezt a tragédiát, azonban ilyenkor azt kell megértetni az áldozatokkal, hogy a múltat nem lehet meg nem törtéنتté tenni. Ők ugyanis gyakran naiv hittal abban bíznak, hogy az idő majd mindent megold, begyógyítja a sebeket. A legtöbb esetben a felejtésbe vetett hit áll a hallgatás mögött is. Ez azonban nem jó stratégia, szinte az első dolog, aminek az elfogadásán dolgozni kell, hogy ami megtörtént, azt nem lehet semmissé tenni. Amit elveszített az ember, azt elveszítette, de ezt meg lehet gyászolni, elfogadni és megérteni, hogy ezért nem ő a hibás és van élet az erőszak után is.³³

Ami az igazságszolgáltatási rendszert illeti, a retributív (megtorló) és preventív (megelőző) igazságszolgáltatási szemlélet mellett a restoratív (kárhelyreállító) beállítottságú igazságszolgáltatásra - amely a bűncselekmény áldozatát helyezi a büntető igazságszolgáltatás középpontjába - még mindig nagyobb hangsúlyt kellene fektetni, akként, hogy ezen három igazságszolgáltatási alapelv harmonikusan érvényesüljön jogrendszerünkben.

Dolgozatom zárógondolataként azt szeretném megemlíteni, hogy nagyobb figyelmet kellene fordítani a szexuális erőszakon átesettek rehabilitációjára, létre kellene hozni az ország több pontján ingyenesen igénybe vehető pszichoterápiás ellátásokat, ahol a gyermekkorú áldozatokkal megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakemberek foglalkoznának, hogy minél gyorsabban fel tudják dolgozni a traumát és egészséges felnőtt váljon belőlük.

Végzőként egy olyan idézettel zárnám dolgozatomat, amely egyetlen mondatban átfogja a téma jelentőségét: „Az egész gyermek olyan, mint egyetlen érzékszerv, minden hatásra reagál, amit

---

³³ Élet az erőszak után - Hogyan dolgozható fel a trauma?, mno. hu

emberek váltanak ki belőle. Hogy egész élete egészséges lesz-e vagy sem, attól függ, hogyan viselkednek a közelében.” (Rudolf Steiner)

Irodalomjegyzék

Felhasznált Irodalom:

- Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás, Kriminológiai Tanulmányok 49, OKRI, Budapest
- Dr. Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez
- Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, PhD. Értekezés, Miskolc, 2001

Felhasznált jogszabályok:

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, 2012, Jogtár, Országos Bírósági Hivatal
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája 2012/C 326/02
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/Eu Irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimum szabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
- 37/2002 (IX.4) AB határozat

Internetes hivatkozások:

- eur-lex.europa.eu (az Európai Unió gyermekjogi ütemterve)
- fehergyuru.eu
- kriminologia.hu (Dr. Virág György: A szexuális bűncselekmények gyermek áldozatainak speciális megítélése)

- mek.oszk.hu
- mno.hu
- www.nlcafe.hu
- okri.hu (okri. hu Dr. Virág György: Miért erőszakolják meg a férfiak a nőket? Gondolatok és elméletek a szexuális erőszakról, Okri, Kriminológia Tanulmányok 50. Jubileumi kötet , 230. oldal)

Bírósági határozatok:

- Egri Járásbíróság 23. B.787/2013
- Egri Járásbíróság 23. B.139/2015
- 14-H-BJ-2014-16. bírósági határozat (Budapest Környéki Törvényszék)
- 12-H-BJ-2015-3. bírósági határozat (Tatabányai Törvényszék)

Egyéb felhasznált Irodalom:

- Áldozatok és vélemények II. OKRI, Budapest, 2014